

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za vse leto 25 K, za pol leta 13 K, za četrt leta 6 K 50 h, za en mesec 2 K 30 h. Za Ljubljano s pošiljanjem na dom za vse leto 24 K, za pol leta 12 K, za četrt leta 6 K, za en mesec 2 K. Kdor hodi sam po pošti, plača za vse leto 22 K, za pol leta 11 K, za četrt leta 5 K 20 h, za en mesec 1 K 90 h. — Za tuje dežele toliko več, kolikor znaša poština. — Na naročbe brez istodobne vpošiljatve naročnine se ne ozira. — Za oznanila se plačuje od peterostopne peti-vrste po 12 h, če se oznanila tiska enkrat, po 10 h, če se tiska dvakrat in po 8 h, če se tiska trikrat ali večkrat. — Dopisi naj se izvolijo frankovati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je v Knafovih ulicah št. 5. in sicer uredništvo v I. nadst., upravnništvo pa v pritličju. — Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne stvari.

Mesečna priloga: „Slovenski Tehnik“.

Uredništva telefon št. 34.

Posamezne številke po 10 h.

Upravnistva telefon št. 85.

Koroški Slovenci in volilna reforma.

Načrt koroških Slovencev.

Koroški Slovenci so na vseh svojih številnih shodih zahtevali, da se jim dasta vsaj dva državnozborna mandata. Zahteva je gotovo popolnoma upravičena, kar smo že dokazali. Načrt je bil sledeči: Prvi in drugi volilni okraj tvorijo mesta, trg in industrijske občine. Tretji volilni okraj (sod. okraj Dobrla vas, Borovlje, slovenski del celovškega okraja, Rožek in slovenski del beljaškega okraja) bi bil slovenski in ravno tako četrti (sodni okraj Velikovec, Pliberk in Zel. Kapla). V osmem volilnem okraju (sodni okraj Šmohor, Trbiž, Podkloster, Paternijon in nemški del Beljaka) bi Slovenci odločevali pri ožji volitvi, dasiravno bi sami s svojim kandidatizmom ne mogli nikdar prodreti. Ta načrt bi bil Slovencev vsaj kolikor toliko pravičen in bi jim zagotavljal boljšo politično prihodnost. Bilo je mnogo upanja, da bo odsek za volilno reformo sprejel ta načrt, posebno že zato, ker so se zavzemali zanj tudi nemški krščanski socijanci. Ta načrt jim je namreč zagotavljal dva, ali pravzaprav tri mandate v deželi. Ker bi bil beljaški okraj najbrž socijalnodemokratski, bi bili seveda nemški nacionalsci smeli upati po tem načrtu samo na štiri mandate. Zaradi tega so se nam tudi tako upirali. Ali njihov upor ni bil edin, prišel je še od drugod, odkoder ga koroški Slovenci niso pričakovali, namreč od nemških krščanskih socijancev samih. Vkljub temu, da jim je načrt zagotavljal toliko dobiček — po vladnem načrtu jim je gotov samo en mandat — in v kljub temu, da so do zadnjega obljubovali, da bodo glasovali zanj, so končno vendarle snedli besedo in celokupno glasovali proti, in sicer — „im Einverständnis mit dr. Šusteršič“, kakor se je reklo. Da, tu je imel vrag pravičen svoj kopito.

Na onem znanem shodu v Celovcu se je javno dokazala krivda dr. Šusteršiča in tovarišev v tej zadevi. Edina vodilna misel Šusteršičeva pri celi stvari je bila: z volilno reformo do zadnjega ubiti kranjske liberalce. Zato je bilo neobhodno potrebno, da se za Kranjsko ne ustvari mestnih mandatov. Ako bi se bilo to zgodilo na Kranjskem, bi tudi ne moglo biti drugače na Koroškem, ker to bi ne bilo ostalo potem otok v sredini kronovin z mestnimi mandati, kajti na Koroškem so „gnezda in luknje“, ali kako se je že imenovalo kranjska mesta, vsaj tako velika, če ne večja, kakor pa v kronovinah naokoli. Ali iz zgoraj navedenega vzroka se niso smela na Kranjskem „ločiti mesta od dežele“, in vsled tega tudi na Koroškem ne. Dr. Šusteršič je bil vedno v zvezi, ali vsaj v dotiki z nem. krščanskimi socijanci, saj se tudi sam smatra za krščanskega socijanca. Imel je dovolj prilike pojasniti jim razmere na Koroškem, vsaj poučen je bil o njih, ker mu referent za Koroško, dr. Ploj, gotovo ni skrival pojasnil, ki jih je dobival iz Koroške, in se je cela stvar gotovo obravnavala tudi v „Slovanski Zvezi“, imel je tudi sredstev dovolj, da bi bil vplival na dr. Gessmanna in tovariše — porabil naj bi bil le svoje in njihovo versko prepričanje in krščansko pravičnost, pridejal naj bi bil pridobitev dveh mandatov na Koroškem in dosedanje zvesto in vztrajno capljanje koroških Slovencev čez drn in strn za nemškimi krščanskimi socijanci — in v Gessmanu bi se bila morda vendar vzbudila zaspala vest. Ali tega dr. Šusteršič ni storil. Ko se je šlo za kočevski mandat, je bil dr. Šusteršič najprej odločno proti kompenzaciji drugje kakor na Kranjskem, šele pozneje, ko so mu že štajerski poslanci hoteli odreči pokorščino, je spaval s svoje nedostopne višine in izjavil, da sicer zahteva kot kompenzacijo za kočevski mandat slovenski mandat na Štajerskem ali na Koroškem, ali

proti svojemu prepričanju Nikake odločnosti, nikake podvzetosti, nič značaja. In dal se je mandatu štajerskim Slovincem, zakar so seveda Nemci dobili zopet enega. Kočevski mandat je ostal brez kompenzacije. Italijani so pridobili svoje, in takrat se je s slovenske strani — molčalo. Prišlo je do glasovanja v odseku in za Koroško se je sprejel vladni načrt. Pozneje so nas „troštali“ z zbornico, in sicer tisti ljudje, kateri so hladno in na Severniku pisali, da se v zbornici ne bo dalo nič več izpremeniti. Štajerski poslanci so izjavljali na shodih, da bodo glasovali proti volilni reformi, ako se za koroške Slovence nič ne doseže. In stvar je prišla v zbornico. Koroški Slovenci smo bili sicer v dušo prepričani, da je za nas vse izgubljeno, ali vendar smo le še upali, da se bo morda le še dalo kaj doseči. Ali pri tem smo pozabili na nekaj: celovški shod zaupnikov! Užaljeno samoljubje človeka, ki misli, da je bog med narodnimi smrtniki, in ne malo tudi osebnost mrznja, to so bili motivi, ki so vodili odsele gromovnika na slovenskem političnem Olimpu, kajti našli so se ljudje, ki niso hoteli verovati v njegovo božastvo in so se celo predržili dvomiti o njegovih najvišjih nezmotljivosti in uspehih njegovih taktičnih potez. Quos ego! Bližal se je usodepolni 1. december, uprizorila se je „energična“ akcija v zbornici, to je, šlo se je k ministru, kjer se je apeliralo na pravicoljubnost visoke vlade in nemških nacionalscev: „Prosimo lepo, dajte koroškim Slovincem dva mandata.“ — „Dogovorite se z Nemci.“ — „Gosp. Lemiš, prosimo ponižno, dovolite koroškim Slovincem dva mandata.“ — „Ne.“ — „Ker Nemci ne dovolijo, ne morem.“ — „Z Bogom! Klanjamo se. Hvala lepa za pojasnilo.“ — Energična akcija je pri kraju, in sedaj pride glasovanje. Kdor ne glasuje za volilno reformo, je sovražnik naroda! In glasovala je energična „Slovanska

Zveza“ za volilno reformo, dasiravno bi jo bila v korist koroškim Slovincem lahko vrgla ravno s svojimi glasovi. Nočemo odrekati posameznim osebam, da so se v svojih govorih in tudi sicer marsikako potrudili za nas, ali dosegli pa le niso nič, uspeha si niso znali zagotoviti, ker odločnosti ni bilo v njih, ker so se brezpozorno uklanjali edini volji dr. Šusteršičevi.

In kaj je odvrnilo nemške krščanske socijance od njihove obljube vzlic dobičku, ki se jim je obetal po slovenskem načrtu za volilno preosnovo na Koroškem. Stvar je povsem enostavna. Nemška krščansko-socijalna stranka na Koroškem je že precej dobro organizirana in je dosegla v novjšem času že prav lepe uspehe ter si obeta vedno lepši napredek, česar se ji ne more oporekati. Ta stranka ima lepo bodočnost na Koroškem. Nemci so v deželi še razbiti v „völkische“ in „alldeutsche“, kar krščanskim socijancem delo zelo olajšuje. V par desetletjih, ali pa še prej, bodo krščanski socijanci na krmilu. V očigled take bodočnosti so radovoljno zavrgli dobiček, ki jim ga je obetal slovenski načrt, in gotovo k temu ni malo pomoglo tudi dejstvo, da jim vsled tega nacionalsci ne morejo očitati kake zveze s Slovenci. Na svoje pristno nemštvo namreč mnogo drže in je prodajajo na debelo, hoteč s tem zavrniti očitjanja nacionalscev o „rimskih breznarodovcih“. Seveda jim potemtakem ni bilo mnogo do sedanjega dobička, češ, saj Slovence pogoltnemo takointako tudi mi, ko požremo nemške nacionalsce, ki jih sedaj dobe v svoje žrelo. In ta njihova namera ni slaba. Potem jim vsaj njih krščanska vest ne bo očitala, da so nastopali proti nekdanjim svojim zaveznikom, kajti med tem bi se Slovenci že ponemčurili v nemško-nacionalskem zmislju. Prav lep račun, vreden krščanskih socijancev, kakor se kažejo n. pr. na Dunaju proti slovanskim narodnostim. In da je to

tudi resnica, kaže že sedanje njihovo postopanje. Slovenske okraje namreč že smatrajo za svoje in že se spuščajo nemški krščansko-socijalni krokarji na slovenska grobišča kot bodoči kandidati. Tako n. pr. straši po slovenskem rožeškem okraju neki mandata lačni dr. Pupovac, rodod Srbin, a navdušen Nemec, ki trdi, da bo kandidiral na lastno roko, brez strankinega poverenja, a tako neumen ni pač nihče, da ne bi v njem izpoznal nemškega krščansko-socijalnega strankarja. Slovenci rožeškega okraja mu bodo sicer odločno pokazali vrata, če zopet pride, ali vse to kaže, da Nemci smatrajo te naše kraje že za svojo last. Tu naj se torej primejo oni za nos, ki mislijo, da volilna reforma ni pokopala koroških Slovencev. In pri vsem tem so ti ljudje, ki so tako željni nas, še tako nesramni, da še podpre zahtevajo od nas, da naj jim pomagamo do zmage. Zato, da nas prej prebavijo, naj jim še sami dajemo želodčne kapljice v obliki glasov pri volitvi. In to ni samo v enem volilnem okraju, to je povsod. Tu nemški krščanski socijanci, tam socijalni demokrat, drugje nemški nacionalsci, in ubraniti se ne moremo, ker smo preslabi, ker nas je premalo. In pomoči ni nobene, niti od znotraj, nas samih, niti od zunaj, od drugih Slovencev, ker so volilni okraji tako satansko sestavljeni, da moramo ostati v manjšini.

Koroški Slovenci smo izdani, prodani svojemu tisočletnemu sovražniku in tega dejstva ne uniči nikako modrovanje. Ne rečemo, da bi se nas uničilo danes, ali morda jutri, ali če bodoča državna zbornica ne bo dosegla kakih izprememb za nas, bo pač v doglednem času prišel trenotek, ko bo koroškim Slovincem upadel pogum za nadaljni brezuspešni boj in se bo začela mastna gostija za nemške Slovencev lačne požeruhe. Koroški Slovenci bodo napeli vse svoje moči, da rešijo, kar se da rešiti, in od tega

LISTEK.

Strahovalci dveh kron.

Zgodovinska povest.

(Dalje.)

II.

Ali je grom a' treskanje,
Ali' voz burovžev je?
To ni tresk, ne gromenje,
Tud' voz burovžev ne gre,
Tu jezdari vel'k gospod...

Narodna.

Ko je prišel Tomo na cesto, je vzlje bučanju viharja in zvižganju burje zaslišal treskanju podoben ropot. Po slabi in kameniti cesti, ki je vodila po obali od Reke do Beršeca, je dirjal jezdec, tako naglo, kakor bi bežal pred smrtjo. Konj je glasno hrkal in pod kopiti, če so se zadela ob kamen, so se mu vžigale iskre. Tomo je obstal na cesti kakor bi bil okamenel. Strah ga je preuzel, ko je čul ta tajinstveni ropot in ni se ganil niti tedaj, ko je že natančno razločil, da se mu bliža konj, na katerem sedi jezdec. Prišel je šele k zavesti, ko je ležal na tleh in je čutil, da mu curlija kri z glave, kamor ga je bilo zadelo konjsko kopito.

— Bedak, nerodni, je zakričal jezdec, ko se mu je posrečilo ustaviti konja in se je prepričal, da še živi človek, ki ga je bil podrl. Zakaj se nisi umaknil?

Ta odgovor je Tomu pričal, da nima opraviti z nadnaravnim bitjem, kakor je mislil, nego z navadnim človekom. To ga je takoj pozivilo. Vstal je hitro in na prijazni pozdrav odgovoril ravno tako prijazno.

— Ti si sam bedak in še največjih eden. Čemu pa tako drviš po cesti, koder veš, da hodijo ljudje. Ali ti je mar krvnik za petami in te čakajo vešala?

— Bog mu odpusti, a meni se zdi, da si se predržil nekaj zabavljati, je vzkliknil tujec in vzel izza pasa dolg svetel samokres, s katerim je pomeril na Toma.

Tomo je bil sicer pogumen in krepak mož, toda njegov pogum je bil vedno natančno tako velik, kakor se je to zdelo njegovi zmožnosti potrebno. Če ni bilo prav nič na zmagi, je Tomo pogum popolnoma izgubil. V takih slučajih se je Tomo tolažil z zavestjo, da že pride ugodna prilika za obračun in plačilo. Tako tudi zdaj. Ko je Tomo v tujčevih rokah zagledal dolgi svetli samokres,

je sprevidel, da s svojo železno palico ničesar ne opravi in je vsled tega sklenil, da se poravna izlepa s tujcem, ki je moral kot lastnik samokresa biti gotovo veliki gospod.

— Ne zamerite mi mojih besed, milostivi gospod, je rekel Tomo spoštljivo in se odkril, kar je storil kajdar je bil jezen. Temno je že, tako temno, da nisem razločil kakega gospoda imam pred seboj.

Tomo bi se bil jezdecu naposled še zahvalil, da ga je izvolil s svojim konjem podreti na tla, a ker je bil tujec že med tem spravljal svoj samokres, se tudi Tomu ni zdelo potrebno, da bi nadaljeval svoje opravičevanje.

— Vidíš, dečko, zdaj mi ugajaš, je dejal jezdec. Zdaj sva zopet prijatelja in upam, da ostaneva prijatelja. Če si hočeš ohraniti mojo naklonjenost, mi moraš pred vsem po pravici in po resnici odgovoriti na nekatera vprašanja.

Tomo je pri teh besedah obšla velika nezaupnost do tujca, zlasti ker ni imel pojma, kako bi si pomagal, da bi mu ne bilo treba odgovarjati. Njegova nezaupnost se je spremenila celo v strmenje, ko je tujec vzel iz žepa srebrn denar in ga Tomu ponudil. Tomo ni niti trenotek premi-

šljeval ali omahoval, marveč kar mogoče hitro spravil denar in se potem ravno tako hitro pokrtil v znamenje, da je tujcu vse odpustil.

— Tako, prijatelj, je rekel tujec; zdaj, ko se razumeva, mi boš pač odgovoril na moja vprašanja:

— Za tolar odgovorov — ta bo pa dolga, je menil Tomo; posebno v tej burji...

— Ne boj se, dečko; ne bom te dolgo zadrževal. Povej mi najprej, če poznaš plemiča Andreja Kržana, ki ima tod neke svoj gradič.

V Tomovem srcu je zopet zavladala nezaupnost in prav nerad je odgovoril na to vprašanje.

— Poznam gospoda Kržana, kakor ga poznajo vsi ljudje.

— Kake vrste človek pa je ta plemič?

— Hm, tiste vrste, kakor vsi plemenitaši.

— Čuješ, dečko, se je smejal tujec in zopet pokazal svoj samokres. Ti si nekoliko preveč previden.

Tomo je bilo na tem, da se tujcu kot lastniku dolgega in najbrž s srebrom okovanega samokresa ne zameri in zato je hitro dejal:

— Ne zamerite, gospod, previden nisem, samo malo neumen. Kakor me

kdo vpraša, tako mu odgovorim. Sicer pa se mi zelo mudi domov. Pa srečno potujte!

— Škoda, da se ti tako mudi. Pravkar sem ti mislil darovati še en tolar.

— O, prosim, tako se mi pa le ne mudi, se je hitro oglasil Tomo, pristopil zopet k jezdecu in čakal z odprto roko na drugi tolar. A ta mu je smehljal podrl vse upanje na drugi tolar.

— Le idi, dečko, če ti se tako mudi. Ta tolar dobi prvi človek, ki ga srečam, in ki mi bo znal kaj več povedati o plemiču Andreju Kržanu, kakor ti.

Spričo teh besed je Toma prevzela utemeljena nevolja. Strgal je kučmo z glave in srdito zakričal:

— Kje pa dobite človeka, ki bi Vam vedel kaj več povedati o plemiču Kržanu kakor jaz. Pokažite mi ga ali mi ga imenujte, če morete. Na vsem svetu ga ni takega človeka, zakaj plemič Kržan je moj gospodar in jaz sem njegov sluga in vem torej več o njem, kakor kdorkoli.

(Dalje prih.)

